

HISTORIAALLINEN AIKAKAUSKIRJA

110. vuosikerta

Julkaisijat Suomen Historiallinen Seura ja Historian Ystävien Liitto

Päätoimittaja: Marko Lamberg

Toimitussihteeri: Veikko Kallio

Toimittajat: Juhana Aunesluoma, Seija Jalagin, Anu Lahtinen, Marko Tikka

Hallitus: Pauli Kettunen (pj.), Petri Karonen, Tiina Kinnunen,

Tuomo Lappalainen, Harri Rinta-aho, Janne Virkkunen (vpj.)

Ulkoasu: Heikki Kallioma

Historiallisen Aikakauskirjan artikkelit ovat läpikäyneet tieteellisen vertaisarvioinnin.

pro.tsv.fi/haik ■ ISSN 0018-2362

SISÄLLYS

Suuntaviivoja

Marko Lamberg Ref.

1

Koulutus, tiede ja taide vallan alla

Jyrki Kaarttinen, Pedagogiikkaa kolmen valtiomahdin
alla. Saksalaisen apukoulun idea 1871–1933

3

Sakarias Sokka, Vertaisarviointi ja vallankäyttö valtion
taidelautakunnissa 1918–1939

21

Heini Hakosalo, Elsa Rytty ja naisen mahdollisuudet
1920-luvun suomalaisessa lääketieteessä

35

Kolumni

Heikki Parviainen, Adoptio on seksuaalivähemmistöjen
hommia?

51

Vero

Pekka Nykänen, Ulkomaalaisten yrittäjien vuosien 1865–
1897 elinkeinostuntaverot

53

Sankarikuolema

Elina Martikainen, Sankarikuolema sodanjälkeisessä
kaunokirjallisuudessa

68

Tilan identiteetti

Pekka Piiparinen, Kun rakennus ei kuollutkaan. Tilan
ja paikan merkitys Joensuun puisen kauppahallin
uudelleenrakentamisyhteyksissä

83

Keskustelua

Semi Purbonen, 60-luvun sukupolvi, suuret ikäluokat ja
"popparit"

95

Syväloutaus

Matti Enbuske, Paikan ja tilan paradigmaksi suo-
malaista historiantutkimusta

101

Arvosteluja

Tiina Äikäs, Rantakiviltä tuntuille. Pyhät paikat saa-
melaisen rituaalisessa maisemassa (*Håkan Rydving*)

106

Ulla Koskinen, Hyvien miesten valtakunta. Arvid Hen-
rikinpoika Tawast ja aatelin toimintakulttuuri 1500-lu-
vun lopun Suomessa (*Petri Karonen*)

107

Marko Hakonen, Vallan verkostoissa. Per Brahe ja hä-
nen klienttinsa 1600-luvun Ruotsin valtakunnassa
(*Mirkka Lappalainen*)

109

Ville Sarkamo, Karoliinien soturiarvot. Kunnian hallit-
sema maailmankuva Ruotsin valtakunnassa 1700-lu-
vun alussa (*Kimmo Katajala*)

110

Johanna Ilmakunnas, Kartanot, kapiot, rykmentit. Erään
aatelissuvun elämäntapa 1700-luvun Ruotsissa (*Tiina
Miettinen*)

111

Jussi Jääskeläinen, Paikallisyhteisö resurssina ja tuhojen
kohteena. Venäjän armeijan logististen ratkaisujen
seuraukset Suomen sodassa 1808–1809 (*Ali Pylkkä-
nen*)

113

Johanna Annola, Äiti, emäntä, virkanainen, vartija. Köy-
häntalojen johtajattaret ja yhteiskunnallinen äitiys
1880–1918 (*Panu Pulma*)

114

Lauri Keskinen, Seura tekee kaltaiseksi. Poliittinen
sosialisaatio varsinaissuomalaisissa työväenurheilu-
seuroissa vuosisadan vaihteesta 1920-luvun alkuun
(*Arto Nevala*)

116

Christer Pursiainen, Trotski (*Arto Luukkanen*)

117

Miika Siironen, Vapaussodan perintö. Valkoisuus pai-
kallisyhteisössä – sisältö, ylläpitäjät ja rapautuminen
lissalmessa 1918–1933 (*Kari Teräs*)

119

Marko Tikka – Toivo Tamminen, Tanssiorkesteri Dal-
lapé. Suomijatsin legenda 1925–2010 (*Vesa Kurkela*)

121

Mika Huovinen, Did the East Belong to the SS? The
Realism of the SS Demographic Reorganization Poly-
cy in the Light of the Germanization Operation of
SS- and Polizeiführer Odilo Globocnik (*Oula Silven-
noinen*)

122

Tuomo Särkikoski, Rauhan atomi, sodan koodi. Suoma-
laisen atomivoimaratkaisun teknopolitiikka 1955–
1970 (*Petri Paju*)

124

Janne Leiviskä, Pohjois- ja Itä-Suomen elinkeinojen ke-
hittäminen suomalaisen yhteiskunnan murroksessa.
Suurimpien puolueiden elinkeinopolitiikka 1951–
1970 (*Tapani Paavonen*)

126

Antero Leitzinger (toim.), Mansikkamaan vartijat. Muis-
telmia ulkomaalaisyhteistyöstä eri vuosikymmeniiltä
(*Camilla Haavisto*)

127

Tiedemaailma

Tuomas Heikkilä, Eurooppalainen keskiajantutkimus
ikivanhan ja äärimodernin risteyskohdassa

130

Outi Hupaniitty, Tutkijat haluavat vaikuttaa kulttuuri-
perintöaineistojen digitointiin

132

Marko Lamberg, Historialliset väestötietokannat

133

Palkittuja

134

Nimityksiä

134

Kirjoittajat

134

Notes on the contents

135

Kansi: Wäinö Aaltosen Sadonkorjaaja-veistos
eduskuntatalon istuntosalissa (1932).
Lehtikuva / Mikko Stig.